

har dött för att de inte får ljus och utrymme att utvecklas. All blomning sker högt upp i toppen av buskarna och blir mindre och mindre allt eftersom åren går utan beskärning. Nedre delen av buskarna består mestadels av bladlösa stammar. Bästa sättet att hantera dessa buskar är med underhållsbeskärning under vintervilan.

Hur vill du ha dina buskar?

Beskärning av buskar beror på vilka önskemål man själv har och hur man vill att busken ska utvecklas. Så kallad arkitektonisk beskärning, då man formar buskar till figurer eller geometriska former intresserar många trädgårdsägare medan andra beskär bara för att hålla busken eller häcken i gott skick.

Att forma är roligt!

Att forma buskar och häckar är roligt, men man ska välja rätt arter. Det är egentligen få arter som verkligen tål att formklippas. Bra växtmaterial om man vill formklippa är bl a måbär *Ribes alpinum* och liguster *Ligustrum vulgare*. När det gäller städsegrönt växtma-

terial är även buxbom *Buxus sempervirens* 'Faulkner' en bra växt att forma. För norra Sverige gäller arter av spirea, björk, gran och pil; t ex norska brekkavide *Salix phylicifolia* 'Brekkavier'.

Ta tag i din häck

En klippt häck är en hel individ och den är svårare att underhållsbeskära. Det är vanligare att man skär ner hela häcken vid ett tillfälle. Föryngra din häck när den börjar bli risig och kal nedtill, kanske med tio års mellanrum. Börjar man med föryngring sent i en häcks liv blir stubbarna där de nya skotten ska komma lätt rötangripna, precis som på träd som beskärs fel. Detta gör att nyare grenar bryts av efter några år då stubben de kommer ifrån har ruttnat.

Friväxande häckar som häggmispel, syren och spirea behandlas som buskar, med underhållsbeskärning.

Verktyg

Förutom japansågen är en bra busksax och sekator a och o för att buskarna ska kunna skötas på ett rätt och enkelt sätt.

Lästips

Beskärningsboken. Klaus Vollbrecht, Gustaf Alm och Han Veltman. Natur & Kultur 2006. Se särskilt avsnittet Beskärningsnycklar. Klippa häckar och buskar; klot, topp och tekopp. Elisabeth Svalin. Prisma 2002.

Text: Ann-Catrin Thor

Bild: Inger Ekrem, Elisabeth Svalin Gunnarsson
I samarbete med Riksförbundet Svensk Trädgård

Lätt om odling

Nr 49 • Beskärning av buskar

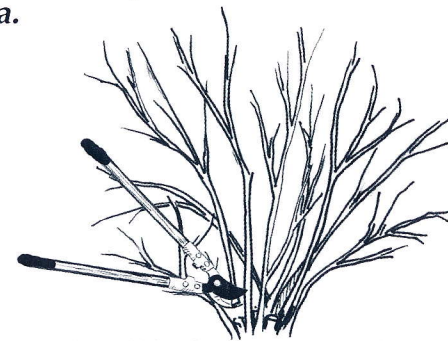

Har du någon gång tänkt på vad som händer om man inte beskär buskar? En orörd buske får naturlig karaktär vad det gäller växtsätt, men det troliga är att blomningen avtar rejält med åren eller bara håller sig långt ut i grenspetsarna.

Beskärning är inte lösningen på allt och dessutom kan felaktig beskärning förkorta en buskes livslängd. I ren okunskap kan man ta bort alldeles för mycket med fel verktyg och lämna tappar och dåliga snittytor som skadar mer än gör nytta. Det här faktabladet hjälper dig att göra rätt.

Att underhållsbeskära buskar

Underhållsbeskärning av buskar, buskrosor och friväxande häckar innebär att äldre grenar tas bort från buskens bas varje år, vilket ger grenar

Underhållsbeskärning. 2-3 av de äldsta grenarna tas bort ifrån basen av busken med busksax. Glöm inte att plocka bort några grenar från basen varje år; det är mycket bättre för busken än radikala ingrepp vart femte år!

Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org

Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org

i olika åldrar. Underhållsbeskrning är det viktigaste beskärnings sättet för att få fina prydnadsbuskar. Man börjar ca 5-6 år efter planteringen och utför den sedan helst varje år. Äldre grenar ger stadga, "medelålders" grenar ger rikligt med blommor och frukt och nya skott får ljus och utrymme att utvecklas.

Underhållsbeskrning gäller för buskar i allmänhet men det finns undantag. Till exempel blommor syrenhortensia och rosenspirea bäst och vackrast på sina årsskott och bör beskäras hårt varje vår innan bladen slår ut. Korallkornell är ett annat undantag som är vackrast med uteslutande yngre skott.

Tidpunkten

Underhållsbeskrning kan utföras nästan när som helst under året utom i samband med knoppsprickningen.

Ingen regel utan undantag. Vissa växter har kraftig savstigning och blöder om de beskär på vårvintern.

Bland dessa finns t ex alla lönnar och björkar, klätterhortensia och känsliga växter som magnolia.

När det gått för långt

På äldre buskar ska man börja med att ta bort de grövsta grenarna i buskens bas, helst utan att skada yngre grenar. Detta görs bäst med en så kallad japansåg eller busksax.

Dela gärna upp en förnyande beskärning på tre år. Då pryder busken sin plats under hela förnyelseprocessen, blommor och ger skydd till trädgårdens småfåglar.

Att såga ner friväxande buskar helt så att bara stubbar återstår bör undvikas. En del arter, t ex rosentryål inte alls hel nedsågning.

Underhållsbeskrning varje år är alltid att föredra.

Sköt om det hårt beskurna

Om det trots allt är nödvändigt att beskära hårt, ända ned till stubbar vid marken, behöver växten extra skötsel den kommande växtsäsong-

en. Vattna med s.k. droppslang om försommartorka uppstår, håll undan ogräs kring de nedklippta buskplantorna, ta bort inväxta slyskott av t ex alm, druvfläder m fl (arter som fåglar sprider i trädgårdarna) och tillför gödsel en gång i juni-juli.

Blomning: men på vilka grenar?

Våra prydnadsbuskar blommar på olika sätt och det har betydelse för hur man beskär dem. Vissa arter blommar på ettårsved. Andra blommar på äldre ved och ytterligare andra på ettårsskott som kommer från äldre ved.

Här följer några exempel på olika buskar och vilken kategori de tillhör för att underlätta beskärningen.

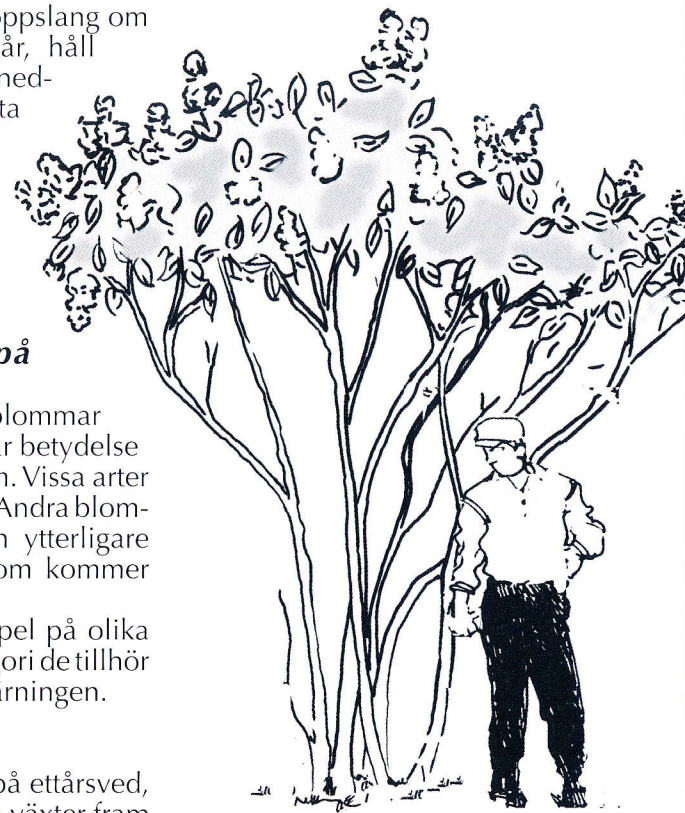
Ettårsved

Buskar som blommar på ettårsved, alltså på de grenar som växer fram efter beskärningen på vårvintern, blommar oftast på senare delen av sommaren. Denna grupp tål vanligen årlig hård nedskärning och blir finast på det sättet.

Fjärilsbuske *Buddleja sp*, hortensia *Hydrangea* och hyperikum *Hypericum*. Dessa passar bra som friväxande buskar. Rosenspirea m fl *Spiraea japonica* och rosor *Rosa sp*. De passar bra antingen som friväxande buskar eller häck.

Äldre ved

Detta är buskar som blommar på äldre ved, dvs minst från fjolåret och från årsskott (korts-kott) från äldre ved. De ska behandlas mer varsamt. Syren *Syringa sp*, häggmispel *Amelanchier sp*, oxbär *Cotoneaster sp*, tok *Potentilla sp*. De passar alla bra

både som friväxande buske och som klippthäck. Schersmin *Philadelphus sp* och try *Lonicera sp* är bäst som friväxande buske.

Beskrning direkt efter blomning

Underhållsbeskrning direkt efter blomningen passar bäst för de buskar som blommar tidigt på säsongen, ofta på bar kvist. Forsythia, ginst och rosenmandel är exempel på buskar som underhållsbeskär på sommaren. Men man får inte göra någon radikal nedklippning på sommaren.

Bland trädgårdens lite högre buskar finns ofta bland de grova, jämnåriga "stammarna" fullt av nya, nu döda, skott som försökt komma upp. De

Buskar som måste klippas in varje år för att de egentligen inte får plats där de står är bara till problem. Blomningen uteblir om man ansar i topparna varje år och buskarna är inte den glädje de skulle kunna vara om de hade passat på platsen och kunnat skötas på ett riktigt sätt.